

Rozhýbaný kraj

December / 2022

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Radostné sviatky



Srdcia východniarov

Do roku 2022 sme mnohí vstupovali s veľkou nádejou. Doba kovidová znásobila túžbu cestovať, zažívať a tvoriť nové. Túžbu odložiť rúška a pohnúť sa dopredu. A predsa sme sa po pandémie nadýchli len krátko. Sotva 77 rokov od 2. svetovej vojny sa nám vojna priblížila znova a len pár kilometrov za našimi hranicami. Aj ja sa hnevám a cítim smútok. Ale zároveň hrdosť na to, akú solidaritu sme dokázali prejavovať voči tým, ktorí z hodiny na hodinu stratili domov aj svojich blízkych. Srdcia nás, východniarov, sú všelijaké – občas horia, občas bijú na poplach. Ale zakaždým sa v nich nájde miesto pre ľudskosť. Toto si chcem zapamätať z uplynulého roka. Je dobré sa obzrieť za tým, čo bolo. Ale vianočný čas je aj časom prianí. O spomienky z detstva a tradície, ktoré pretrvávajú. Skvele to vystihol Junior v našom rozhovore – východ máme v rodnom liste, na vianočnom stole aj v srdci.



Srdcia nás, východniarov, sú všelijaké – občas horia, občas bijú na poplach. Ale zakaždým sa v nich nájde miesto pre ľudskosť.

Rastislav Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

V poslednom čísle si zaspomína na Vianoce našich predkov, na to, ako trávili Štedrý deň a čo nechýbalo na stole. A aby to neboli len sviatky brucha, ale aj ducha, nechajte sa inšpirovať aj na dobré skutky. Napríklad príbehom mladej kickboxerky Samiry, ktorej talent môže rásť vďaka Nadácii Košického samosprávneho kraja. Máme za sebou ťažký rok. Opäť sme si pripomenuli, že šťastie sa skladá z malých radostí a dobrých ľudí za jedným stolom. Zoberte tých svojich a prídte zabudnúť na starosti do vianočného mestečka pred župným úradom. Milí východniari, prajem vám, nech si vzácné prekvenia nerozbaľujete iba na Vianoce, ale po celý rok 2023. Užite si sviatky v zdraví, pokoji a mieri. S tými, ktorých máte najradšej.

Obsah



Nalad' me sa na vianočnú nôtu



Rozhovor s Milanom Juniorom Zimnýkovalom

Moderátor Milan „Junior“ Zimnýkoval sa narodil na Zemplíne. Aj keď už dlhší čas žije v hlavnom meste Slovenska, na svoj rodný kraj nezanevrel a kúsok z neho si zobral aj na druhú stranu republiky. Ako u nich vyzerajú Vianoce a čo nesmie chýbať na stole počas Štedrého dňa?

str. 3 - 4



Miliónová Zuzana

Ďalšia pamiatka v kraji naberá druhý dych. Na Spiši sa rozhýbala rekonštrukcia Kúrie Zuzana v Markušovciach za vyše dva milióny eur. Už čoskoro by sa mala premeniť na moderný kultúrny priestor.

str. 7

Po dvoch rokoch pandémie, kedy počas vianočných sviatkov všetko stíchlo, si Košický samosprávny kraj pripravil pre východniarov veľké prekvapenie. Prídte sa naladiť na vianočnú nôtu pred župný úrad.

str. 12

Rozhovo

s Milanom
„Juniorom“
Zimnýkovaľom

Z východu som si ponechal všetky vianočné zvyky.

Takže Zemplín mám aj v Bratislave, aj na vianočnom stole, aj v srdci, aj v rodnom liste.

Moderátor Milan „Junior“ Zimnýkovaľ sa narodil na Zemplíne a jeho manželka pochádza zo Spiša. Aj keď už niekoľko rokov žijú v hlavnom meste, na svoj rodný kraj nedajú dopustiť. Na Vianoce z detstva spomína len v tom najlepšom a rovnaké ako ich mával on, plné lásky a radosti, sa snaží pripravovať svojej dcére. Ako tvár rôznych relácií o varení či pečení v rozhovore prezradil, čo nesmie počas vianočných sviatkov chýbať na stole, ako pripravujú kapustnicu či zemiakový šalát a aký najbizarnejší darček daroval.

Pochádzate z Michaloviec, no už pomerne dlho žijete v hlavnom meste. Ktoré vianočné zvyky z východu ste si preniesli na druhý koniec republiky?

Všetky! Ale obohatil som všetky moje zemplínske zvyky a menu o zvyky zo Spiša, odkiaľ je moja manželka. Aj keď pre mňa to nie je novinka, lebo štvrtina starých rodičov pochádza zo Spiša. Takže Zemplín mám aj v Bratislave, aj na vianočnom stole, aj v srdci, aj v rodnom liste.

Ako vnímate Vianoce ako dospelý človek, rodič a ako si ich pamätáte z detstva?

Začnem detstvom. Jedným slovom úžasné! Veľa ľudí pri stole, trilión darčiekov pod stromčekom, sánkovačka za domom, hokej na neposypanej ceste. Ježiškovanie skončilo, keď prišli ponožky a tielka, ale to zas začalo byť viac o rodine. V top časoch sme mali 16 stoličiek a tanierov. Veľmi rád obdarúvam a vymýšľam, pretože sa teším na reakcie. Dnes ako rodič to beriem ako najkrajšiu časť roka, kedy sa teším z radosti pri stole a pod stromčekom.

Čo nesmie chýbať na Vašom stole počas sviatkov (nielen na Štedrý deň)?

Oblátky s medom a cesnakom. Pečie nám ich kolega z rádia a je to tradícia, ktorá ma veľmi teší. Bobaľky v mlieku s medom a makom vylepšujem o vanilku, ryбка, šalát, kapustnica, pirohy a to je všetko. Na prvý sviatok vianočný je u nás morka so zemiakovými kašami. Milujem ich vylepšovať o wasabi, chren a avokádo.

A potom už „co dúm dá“.

Kapustnica s kapustou alebo iba juška? S mliekom alebo bez mlieka? Bobaľky či paska? Ako sa zmenilo sviatočné menu po svadbe? Pribudlo na stole niečo navyše?

Kapustu nepremývam, klobásku varím od začiatku, aj kožku zo slaniny, a tajne tam dávam sušené slivky. Skoro som zabudol na kozáre (sušené huby, pozn. redakcie). To je strop. Bobaľky som spomínal a paska je na stole. Po svadbe mi ubudla fazuľová polievka. Ale pribudli pirohy a šalát. My sme nikdy nemali zemiakový šalát, až teraz. A dávam menej majonézy, pridám biely jogurt. Nie pre kalórie a žľzník, ale pre chuť, je kyselkavý a viac svieži. Nepoužívam sterilizovanú zeleninu, ale varím si ju sám! Pridávam kocky jabĺčka. Je to sladký element, tiež osviežujúci.

Pri príprave vianočného menu je vo vašej domácnosti iba jeden šuhaj pri panvici alebo sa do varenia a pečenia zapájajú aj členovia rodiny?

Som dirigent, ale zároveň som to ja, kto robí „špinavú“ prácu. Je tam aj svokra, manželka, ktoré kontrolujú ako na výstupnej kontrole. A spolu s dcérou príliš často koštujeme šalát. Vždy vysielam v rádiu do 11-tej, takže keď prídem, umývam si ruky a idem bomby.

Aký najbizarnejší darček ste na Vianoce dostali a aký ste darovali?

Ako dieťa som daroval plechovky piva pre mužov v rodinách a pre ženy prací prášok Vizír. Menovky som vyrábal z písmenkových cestovín. A raz, keď som bol už veľký, som mame kúpil televízor a pod stromček som jej dal iba diaľkový ovládač a ona reagovala: „Som ti vrela, že ja nechcem a nepotrebujem mobil“. Ale asi prvá vec, z ktorej som odpadol, bola autodráha za 500 Kčs, čo bola v tej dobe viac ako polovica mesačného platu.

Keby ste mali predstaviť Košický kraj vašim priateľom, čo by ste im ukázali?

Toľko priestoru nemáme. Celé Košice, Gemer s Čiernymi dierami, Betliar so

všetkým, čo k tomu patrí. Je toho fakt veľa. Ja som až teraz začal chodiť na východ na dovolenky. Vždy posledný týždeň v auguste sme boli s rodinkou na miestach, kam som sa ako obyvateľ nikdy nedostal. Detská železnica, Košická ZOO. A viem, čo ešte! Vzal by som ich na Medzinárodný maratón mieru, na tú atmosféru, ktorá v meste je. Na Živé sochy do Spišskej Novej Vsi. Je to niečo úžasné. Sám som zažil aj jedno, aj druhé. Obidve podujatia sú na svetovej úrovni. Nesmiem zabudnúť ani na Morské oko, featuring Zemplínska Šírava.

Je o Vás známe, že ste vášnivým folkloristom a od malička ste tancovali v súbore Zemplín v Michalovciach. Ako na toto obdobie spomínate a aký najvtipnejší zážitok z tých čias máte?

Nedá sa povedať. Ešte neuplynula premlčacia lehota. Folklorný súbor Zemplín mi dal veľa, ak nie všetko. Kontakt s umením, s tradíciou, profesionalizmom a ľudsky, ani nevravím. Toľko ľudí, ktorí pokračujú v umeleckej brandži, to nedá hoc kto. Veľmi inšpiratívne prostredie a kamarátstva na celý život. Asi najvtipnejšie, čo sme vymysleli, bola konfrontácia našich dievčat vo Villarreal (družobné mesto Michaloviec), kde sme boli na festivale na polícii. Vymysleli sme si s kamarátom, že vo fabrike, kde sme boli na exkurzii, ktosi-čosi ukradol a že musia ísť na políciu. Vybavili sme autobus, miestnych, atď. Zábavné bolo, ako sa to snažili utuľať a tvárili sa, že nič. A bodku sme dali doma, keď sme volali s kamarátom domov, nech pripravia transparent VÍTAME PRACOVNÍČKY PORCELANOSY.

Nejaké želanie na Vianoce pre východiarov?

Zdravie a mier. A nech čím skôr máme hotovú našu zemplínsku diaľnicu Z1. Lebo, verím, že s tým príde to, čo doteraz chýbalo. Viac možností a príležitostí, aby bolo z čoho vyberať, nielen čakať, čo na vás zostane.

Kraj úspešne ukončil rekonštrukcie na Spiši a Dolnom Zemplíne

V Košickom kraji dostali nový šat ďalšie dôležité cestné úseky. Tentokrát sa môžu tešiť obyvatelia okresov Spišská Nová Ves a Trebišov.

Košický samosprávny kraj úspešne ukončil rozsiahlu rekonštrukciu úseku cesty III/3244 medzi Rudňanmi a Poráčom, ktorý predstavuje hlavnú spojnicu do okresného mesta Spišská Nová Ves. Dôvodom bol rozpad dvoch oporných múrov, v dôsledku čoho došlo k poklesu vozovky a zosuvu krajnic. Rekonštrukciou prešli dva úseky v celkovej dĺžke 630 m. Pôvodný oporný múr pozdĺž vozovky nahradil nový. Práce začali v apríli 2022 a trva-

li do konca novembra. Rekonštrukciu realizoval Košický samosprávny kraj zo svojich zdrojov a stála 2,1 mil. eur. Na Dolnom Zemplíne bola zrealizovaná rekonštrukcia mosta M2210, ktorý sa nachádza za obcou Novosad v okrese Trebišov. Na jeho kondícii sa podpísala najmä intenzita dopravy, keďže most sa nachádza na frekventovanej ceste II/552, ktorá spája Košice – Veľké Kapušany – hranicu Ukrajiny. Stavebnotechnický stav bol v minu-

losti klasifikovaný stupňom päť, čo znamená zlý a preto si vyžadoval okamžitú rekonštrukciu. Obnovu za viac ako 219-tisíc eur hradila župa zo svojho rozpočtu. Práce začali v júni tohto roka a boli ukončené v novembri. Na jar v roku 2023 cestári vyrazia obnoviť úsek cesty II/553 Gemerská Poloma – Spišská Nová Ves – Harichovce – D1 (Jánovce Jablonov) za takmer 6 mil. eur, ktorý bude financovaný z eurofondov.



Miliónová Zuzana

Kultúrna pamiatka v Markušovciach bude zachránená. Po náročnom administratívnom procese a verejnom obstarávaní naberá rekonštrukcia Kúrie Zuzana reálne kontúry.



Ďalšia pamiatka v kraji naberá druhý dych. Na Spiši sa rozhybala rekonštrukcia Kúrie Zuzana v Markušovciach za vyše dva milióny eur. Historická hospodárska budova pri kaštieli prišla na rad po obnove dominantného letohrádku Dardanely v jej susedstve. Kúriu Zuzana nechal v roku 1745 vybudovať František Máriássy, pričom ju pomenoval po svojej manželke. Pôvodne slúžila pre ubytovanie služobníctva a v prízemí boli ustajnené hospodárske zvieratá a kone, ktoré zapriahali ku kočom. Na reliéfe budovy sú dodnes znázornené rodové erby oboch manželov. Už na jar 2024 by sa mala kúria premeniť na moderný kultúrny priestor. **„Cieľom projektu je vytvorenie moderných expozícií s využitím**

nových technológií, ktoré prinesie do projektu jeden z našich partnerov, islandská spoločnosť Gagarrin ehf s dlhoročnými skúsenosťami s tvorbou interaktívnych expozícií,“ prezradila riaditeľka Múzea Spiša Zuzana Krempaská. V budove vznikne zázemie pre pracovníkov i návštevníkov, ale aj priestor na občerstvenie, relax a zábavu. Otvoria sa tiež možnosti na organizovanie zážitkových aktivít, ako napríklad letné školy umenia, tvorivé dielne alebo workshopy. V múzeu pribudnú nové expozície, ktoré spoja tri témy: život šľachtickej rodiny Máriássyovcov na Spiši, história spracovania dreva a nábytkárskeho priemyslu na Spiši a prezentáciu tradičnej ľudovej kultúry na Spiši vrátane menších.

Na projekte aktívne spolupracujú regionálni partneri, Stredná odborná škola drevárska v Spišskej Novej Vsi a Oblastná organizácia cestovného ruchu Slovenský raj a Spiš. Väčšinu rekonštrukcie – až 1,5 milióna eur – financuje v rámci projektu Kúria Zuzana - Zážitok v múzeu Košický samosprávny kraj ako zriaďovateľ. Župné múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi získalo prostriedky aj prostredníctvom Grantu Európskeho kultúrneho priestoru (EHP). Z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prišla pomoc v sume 1 milión eur, z čoho 150-tisíc je spolufinancovanie štátneho rozpočtu SR. Grant pokryje aj časť aktivít v kúrii. Ak vás tento projekt zaujal, viac informácií získate na www.zazitokvmuzeu.sk.

Hrdinka z kraja Samira Pasztiráková



Zobrala to do vlastných rúk. Samira Pasztiráková pochádza z Veľkých Kapušian. Mladé dievča z malého mesta už teraz dosahuje úžasné výsledky v športe a chce stále napredovať. Už od útleho veku sa venuje kickboxu, ku ktorému sa dostala vďaka svojmu ockovi. Tento rok sa zúčastnila svetového juniorského šampionátu WAKO WORLD CHAMPIONSHIP v kategórii 46 kg.

V štýle LK získala perfektné 3. miesto a odniesla si bronz. Okrem jej veľkého talentu sa za týmto úspechom skrýva drina a poriadna dávka sebadisciplíny, s ktorou sa pasuje dennodenne. Stáť na stupňoch víťazov je len špička ľadovca, ktorému predchádzalo každodenné ranné vstávanie o piatej a tri kilometre behu. Po škole bol v pláne dvojhodinový tréning s trénerom a večer ešte nasledovalo „lapovanie“

s ockom. Takto vyzeral jej každý deň v priebehu troch mesiacov. A to nie je všetko. Počas tohto obdobia musela striktné dodržiavať stravu, aby si udržala váhu a ako sama priznáva, to bola omnoho väčšia makačka.

Pomocná ruka od Nadácie KSK

V rozvíjaní jej talentu ju podporuje Nadácia Košického samosprávneho kraja, ktorej záleží na tom, aby sa mladí ľudia venovali tomu, v čom vynikajú a čo ich baví. I keď nemajú dokonalé zázemie. Takúto pomoc si váži aj Samira. Nadácia jej pomohla vyplatiť tréningy na celý rok, uhradila štartovné na majstrovstvách a darovala i pomôcky, bez ktorých by sa kickboxu nemohla venovať. Vie, že bez pomoci by to bolo ťažké. Aj jej rodina urobila všetko preto, aby si Samira mohla splniť svoj sen. Tip na deti alebo mladých ľudí, ktorí majú na to zažiť, no pre rôzne dôvody na to nemajú dobrú štartovaciu čiaru, môže dať ktokoľvek na webe nadaciaksk.sk.

Sny do budúcnosti

Keďže ku kickboxu ju prostredníctvom karate priviedol jej ocko, považuje ho za svoj najväčší vzor. Rovnako tak aj svojho trénera, Ferdinanda Kocsiša, ktorý ju neustále motivuje a podporuje. A ak by ste si mysleli, že ide len o jej chvíľkovú vášeň, ste na omyle. Na otázku, či sa venuje aj niečomu inému, v akej oblasti by chcela pracovať v budúcnosti a čo je jej najväčším snom, odpovedá: „**Výlučne len kickbox. Čím iným, ak nie športovkyňou. Nad tým som vážne nerozmýšľala. Mojm snom je zo všetkého vyťažiť maximum a mať raz vlastnú školu kickboxu.**“

Po ťažkých tréningoch na konci dňa prepne a žije život bežného mladého dievčaťa, ktoré trávi svoj voľný čas s telefónom v ruke a hraním sa s mladšími súrodencami. A čo na jej úspechy hovoria rovesníci a či majú pred ňou rešpekt? Na to odpovedá s úsmevom: „**Veľa ľudí mi už povedalo, že by odo mňa nechcelo dostať. Ale rovesníci sa ma neboja a nikdy som nemusela použiť boxerské údery.**“



Vyznamenanie pre talentovaných stredoškolákov

Žiakov nominovali učitelia, spolužiaci aj žiacky parlament, župa ocenila 20 stredoškolákov z celého kraja.

Zalamujete rukami a hovoríte: „Ach tá dnešná mládež?!“ Radi vás presvedčíme o opak. V Košickom kraji vyrastá generácia mladých ľudí, ktorá sa nebojí výziev a svoj veľký talent ukazuje celému svetu. Neostali preto nepovšimnutí. Sú to obratní športovci, talentovaní budúci vedci, umelci, angažujú sa vo verejnom živote aj spoločenských aktivitách, cudzia im nie je ani pomoc ľuďom v tiesni i charita a je o nich počuť na olympiádach či vedomostných súťažiach. Titul Študent KSK za rok 2022 získali stredoškoláci zo škôl rôzneho zamerania od stredných odborných i zdravotníckych škôl, konzervatórií až po gymnáziá či súkromné stredné

školy z Rožňavy, Sečoviec, Spišskej Novej Vsi, Moldavy nad Bodvou, Michaloviec aj Košíc. Medzi ocenených sa zaradila aj študentka SOŠ obchodu a služieb v Michalovciach, ktorá pochádza z Ukrajiny. Dosiahla skvelé úspechy v celonárodných súťažiach v niekoľkých oblastiach. Gymnazista zo Šrobárovej v Košiciach bodoval v Talentovej Akadémii v práci s laserom. Pomocnú ruku na hraniciach s Ukrajinou aj pri pandémii zas podával študent Spojenej školy v Sečovciach. Príbehy ocenených sú rôzne, všetkých však spája ich výnimočnosť. Robia náš kraj lepším miestom pre život, vytvárajú skvelé diela a hodnoty.



Poznáme prvých víťazov o 10 vodičákov ročne

Predčasny vianočný darček už dostali aj víťazi krajskej súťaže. O tom, komu poputuje spolu 10 šekov na vodičský kurz úplne zadarmo, rozhodli výhodniari hlasovaním. Desiat stredoškolákov teraz čakajú jazdy, skúšky a sen o šoférovaní sa stane vytúženou realitou.

Zastupiteľstvo zvolilo 3 podpredsedov kraja



Koniec novembra bol rušný pre 57-členný krajský poslanecký zbor. Novozvolení zástupcovia kraja sa stretli dvakrát. Na slávnostnej časti zastupiteľstva sa ujalo mandátu 11 žien a 46 mužov, ktorým dali svoj hlas obyvatelia kraja v októbrových voľbách. Sľub za poslancov už tradične predniesol najstarší poslanec zastupiteľstva, v šiestom volebnom období je ním Ján Volný. Sve-domito a čestne pracovať v prospech východniarov slávnostne sľúbil aj opakovane zvolený župan Rastislav Trnka. Na čele kraja budú po novom traja podpredsedovia. Zastupiteľstvo na tento post odobrilo trojicu La-

dislav Lörinc, Karol Pataky a Dušan Tomaško. „**Všetci traja páni sú štatutármi v meste alebo mestskej časti, preto budú prácu podpredsedu vykonávať popri svojej funkcii. Keďže nebudú uvoľnení na výkon verejnej funkcie na funkciu podpredsedu na plný úväzok, budú poberať plat poslancu KSK. Verím, že tento tím ľudí bude čo najviac pomáhať východniarom a že k tomu prispeje aj fakt, že podpredsedovia budú mať na starosti konkrétne regióny,**“ dodal Trnka. Krajskí poslanci vytvorili a odsúhlasili 4 poslanecké kluby, a to Klub regiónov KSK, ktorému predsedá Marián

Hojstrič, klub Aliancia, ktorý povedie Gejza Sačko, Klub Košice a okolie s jeho predsedom Ladislav Lörincom a štvoricu uzatvára klub Smer-SD a Hlas-SD na čele s Michalom Rečkom. Okrem toho, poslanci budú v záujme obyvateľov pracovať v komisiách, ktorých bude na nasledujúce štyri roky dokopy 13. Zastupiteľstvo čakajú odvážne výzvy aj zaujímavé projekty, aby sa v Košickom kraji žilo lepšie. Najbližšie sa poslanci stretnú na rokovaní iba pár dní pred Vianocami, na programe bude hlavne návrh rozpočtu na budúci rok.

Priority poslancov KSK

Aké sú vaše ciele v aktuálnom volebnom období?
Čo by ste chceli presadiť z pozície poslanca KSK?



Adnan Akram

SPOLU - občianska demokracia, Demokratická strana,
ŠANCA, ODS - Občianski demokrati Slovenska

Môj základný cieľ z prvého volebného obdobia zostane nezmenený aj do toho druhého. Budem pozorne dohliadať na to, aby boli financie Košického samosprávneho kraja stále spravodlivo rozdelené a investované a aby náš spišský obvod napredoval vo všetkých oblastiach v kompetenciách VÚC. Verím, že spolu s ostatnými poslancami z nášho okresu a s už rozbehnutou spoluprácou so županom

a úradom KSK budeme môcť podporovať projekty, ktoré budú prinášať osob pre náš krásny región a ich obyvateľov. Využijem túto príležitosť, aby som sa Vám, milí Spišiaci, zo srdca poďakoval za prejavenu dôveru vo voľbách a prajem všetkým v celom kraji pokojné sviatky a všetko dobré do nového roka.



Jozef Andrejčák

Nezávislý

V prvom rade ďakujem občanom za podporu vo voľbách. Medzi moje priority zaradím rekonštrukcie štyroch košických polikliník, ktoré sú vo vlastníctve a správe kraja. Je potrebné prijať rozhodnutia tak, aby sa v tomto období už reálne našartovali kompletne rekonštrukcie týchto objektov. Podporím všetky projekty a zámery na realizáciu

nových športovísk, ktoré budú mať celokrajský charakter. Za dôležité považujem aj pravidelnú rekonštrukciu cestnej, školskej, sociálnej a kultúrnej infraštruktúry v zmysle kompetencií kraja. Samozrejmosťou je prístupovať k práci poslanca zodpovedne a konštruktívne.



Imrich Bakši

Kresťanskodemokratické hnutie

Za ostatných päť rokov sme v Košickom kraji rozbehli množstvo nových projektov a urobili veľký kus práce. Som rád, že môžem byť ďalšie volebné obdobie, predĺženou rukou voličov a naďalej bojovať za modernizáciu a zatraktívnenie nášho kraja. Samozrejme, mám v pláne stále zvyšovať počet Automatických externých defibrilátorov v našom kraji, pretože ako záchranár si uvedomujem, že nie je nič krehkejšie

ako ľudský život, čoho svedkami sme posledné tri roky boli všetci. Stále sú pre nás veľkou výzvou naše cestné komunikácie, z ktorých sme opravili už takmer tretinu a verím, že sa po mnohých rokoch dočkajú rekonštrukcie aj ostatné úseky. Rovnako chcem byť nápomocný vo všetkých sférach mojej pôsobnosti a každému občanovi, ktorý o to požiada. Aby nám na tom našom kraji sveta bolo spolu dobre.



Krajský vianočný zázrak

Vyštípané líca, vôňa vareného punču, vyzdobené mesto a typický zhon za darčekom, ktorými chceme potešiť našich blízkych. Po dvojročnej pauze sú tohtoročné Vianoce bez pandemických obmedzení. Košický samosprávny kraj si preto pre východniarov pripravil vianočné prevkape. Od 6. decembra sa priestor pred župným úradom premenil na malé vianočné mestečko. Už piaty rok po sebe si svoje miesto pred Úradom Košického samosprávneho kraja našiel aj vianočný stromček. Symbol života i najkrajších sviatkov roka sa rozsvietil na Mikuláša. Tento rok sa pred úradom vyníma 15 metrov vysoká jedľa. Skrášľujú ju stovky farebných svetiel, 70 dekoratívnych guľ a jedna veľká hviezda na špicí. Osadili ju šikovní cestári zo Správy ciest Košického samosprávneho kraja, ktorí s touto prácou majú dlhoročné skúsenosti. Strom pochádza z obce Nový Ruskov v Trebišovskom okrese. Tip na výrub dostal kraj od obyvateľov obce. Miestnym už jedľa zavádzala, jej mohutné konáre sa pri zlom počasi nakláňali a rodina, v ktorej jedlička vyrástla sa bála, že



sa prevráti na ich dom. Pred úradom však nestojí osamote. Spoločnosť jej robí štvormetrový adventný veniec, ktorý vyrobila župná Spojená škola v Sečovciach. Tá sa podieľala aj na príprave vianočného prevkape a vďaka študentom aj ich učiteľom mohol kraj tento rok odštartovať Vianoce vo veľkom štýle. Čo to znamená? No predsa stretnutie priateľov či kolegov pri pohári sladkého punču či vareného vína s klinčekmi alebo chutných dobrôt. Takáto atmosféra je pred župným úradom do 22. decembra. Hlavnou myšlienkou krajského vianočného mestečka je pomôcť tým, ktorí to potrebujú a z rôznych dôvodov sa ocitli v núdzi. Podatť pomocnú ruku môžu všetci východniari, ktorí prispievajú na Nadáciu Košického samosprávneho kraja. Výťažok z predaja výrobkov klientov župných zariadení sociálnych služieb zas popuťuje na ich vlastné potreby. Nezabudlo sa ani na tých najmenších. Župa pripravila atrakcie ako fotopoint v tvare sobov či bicykel, ktorý vyrába energiu na rozsvietenie výzdoby. Urobte si výlet do krajského mesta a naladte sa na pravú sviatočnú atmosféru.



Zimná rozprávka v Slovenskom raji

Zima neznamená iba leňošenie v pohodlí a teple domova. Zahriať sa môžete aj fyzickou aktivitou v lone zasneženej prírode a popritom popíjať čaj z termosky. Krásy Košického kraja si pýtajú objavovať ich aj zime, kedy sa nám pohľad na krajinu, ktorú sme doteraz dobre poznali, mení na bielu scenériu plnú pokoja, ticha, v ktorej čas plynie zrazu o čosi pomalšie...

Spanilá jazda na saniach

Zahrajte sa na Popolušku alebo jej milovaného princa v sedle na koni, v koči či v saniach a zažijete neopakovateľnú atmosféru dupoty kopýt v panenskej prírode Slovenského raja. Rozprávkovú idylku si môže zažiť každý romantik na Ranči pod Ostrou skalou, neďaleko Dobšinskej ľadovej jaskyne. Pre najmladších jazdcov je v ponuke jazdenie do kruhu v sprievode inštruktora. Celé rodiny, zaľúbené dvojice či partie kamarátov si zasa prídu na svoje pri jazde v saniach. Komu k dotvoreniu rozprávkovej atmosféry chýba hrad, rovnaké atrakcie ponúkajú aj priami pod Spišským hradom na agrofarme v obci Hodkovce. Za scenériami stáby z rozprávky Tri oriešky pre Popolušku naozaj nemusíte cestovať ďaleko.

Zamrznutý Slovenský raj

Pre tých odvážnejších máme vzrušujúcu alternatívu. Keď hladina Hornádu súvisle zamrzne, Prielom Hornádu v Slovenskom raji sa mení na najdlhšie klzisko našej krajiny. Zamrznuté rokliny ponúkajú asi 12-kilometrovú trasu pre korčuliarov, čo nezažijete na žiadnom inom klzisku. Nemusíte sa báť, ľad pozdĺž brehov rieky je skalopevný ako skaly všade naokolo. Zo zamrznutej hladiny sa tak naskytá úplne iný pohľad. Hornád vytvoril kaňonovité údolie, ktorého brehy spadajú z bočných hrebeňov a vrchov miestami s vyše 300 m výškovým rozdielom. Informácie o kvalite ľadu získate u horskej záchranej služby.





Štedrý Štedrý deň

Zamysleli ste sa už niekedy nad tým, čo máte na Vianociach najradšej? Či je to už vôňa ihličia, sladké perníky alebo polnočná omša, východniari odpradáva prežívali sviatky naplno. Kúzelné zvyky a dobroty pomáhali vytvoriť Vianoce, na aké sa nezabúda. Mnohé tradície už oslabili na intenzite, je na čase si ich pripomenúť.

Hojnosť pre rodinu aj zvieratá

Východniari na Gemeri, Spiši, Above aj Zemplíne mali na Štedrý deň plné ruky práce. Všetci, od najstarších po najmladších členov rodiny presne vedeli čo robiť. Magické úkony im mali zabezpečiť zdravie, šťastie a hlavne

dobrú úrodu. Svedomitej príprave štedrovečernej hostiny sa preto pripisoval veľký význam a všetko malo svoju symboliku. Najskôr gazdinky upiekli chlieb na celé sviatky, dokonca ich napiekli toľko, koľko členov mala rodina. Naprázdno neobišli ani zvieratá. Za svedomitú prácu počas celého roka dostali do daru posúch. Muži pripravili stromček, stál v rohu izby na lavici alebo zavesený nad stolom. Ženy s dcérami i nevestami sa nezastavili, miesili napríklad cesto na bobaľky s makom, ktoré sa jedli z jednej misy, aby bola rodina súdržná a mala peňazí ako maku. Medzi jedlami, ktoré nechýbali na stole Zemplínčanov patrila hrachová kaša či šošovica, ktorá sľubovala šťastie na celý ďalší rok. Jesť mäso z dvojných zvierat

na Štedrý deň bol takmer hriech. Naši predkovia si na ňom mohli pochutiť až na Prvý sviatok vianočný, na Štefana sa už mohla podávať aj bravčovina, hovädzina i divina.

Čisté oblečenie a reťaz zo železa

Žiadne ikebany ani štyri druhy príborov na štedrovečernom stole nemali priestor. Namiesto toho biely obrus, ktorý zakryl trošku obilia i drobných mincí. V lampášiku sviečka, pri nej biblia, u evanjelikov Spevník. Rodina sa zišla v najsviatočnejších šatách okolo stola, ktorému kraľovali oblátky, med, cesnak, orechy či jablká. Rodinu spájali už začínajúci hlad po



hodinách pôstu, ale aj železná reťaz okolo nôh stola. Tá symbolizovala súdržnosť. Večeru gazda otváral prípitkom, bola to tzv. hrjata alebo paľenka. V mnohých rodinách nasledovala kapustová polievka. Zatiaľ čo evanjelici ju varili s klobásou, katolíci ju pripravili výlučne pôstne. Významnú úlohu mali múčne jedlá, pretože mali zabezpečiť hojnosť potravy na celý ďalší rok. K tradičným jedlám večere patrili už spomínané opekance, na Gemeri nazývané zuzáki. To, čo nebolo vidieť na stole mali naši predkovia ukryté hlboko v srdci. Prežiť Vianoce v láske a s nádejou. Keď odbila polnoc, kostol sa zaplnil a do tmy prišlo svetlo a pieseň piesní - Tichá noc.

Oksenáng

V „mantáckych“ rodinách na Above sa zachovali recepty, ktoré sa pečú možno aj sto rokov. Oksenáng alebo Stefanyngraphen je jeden z nich. Nechajte sa inšpirovať.

Potrebuje:

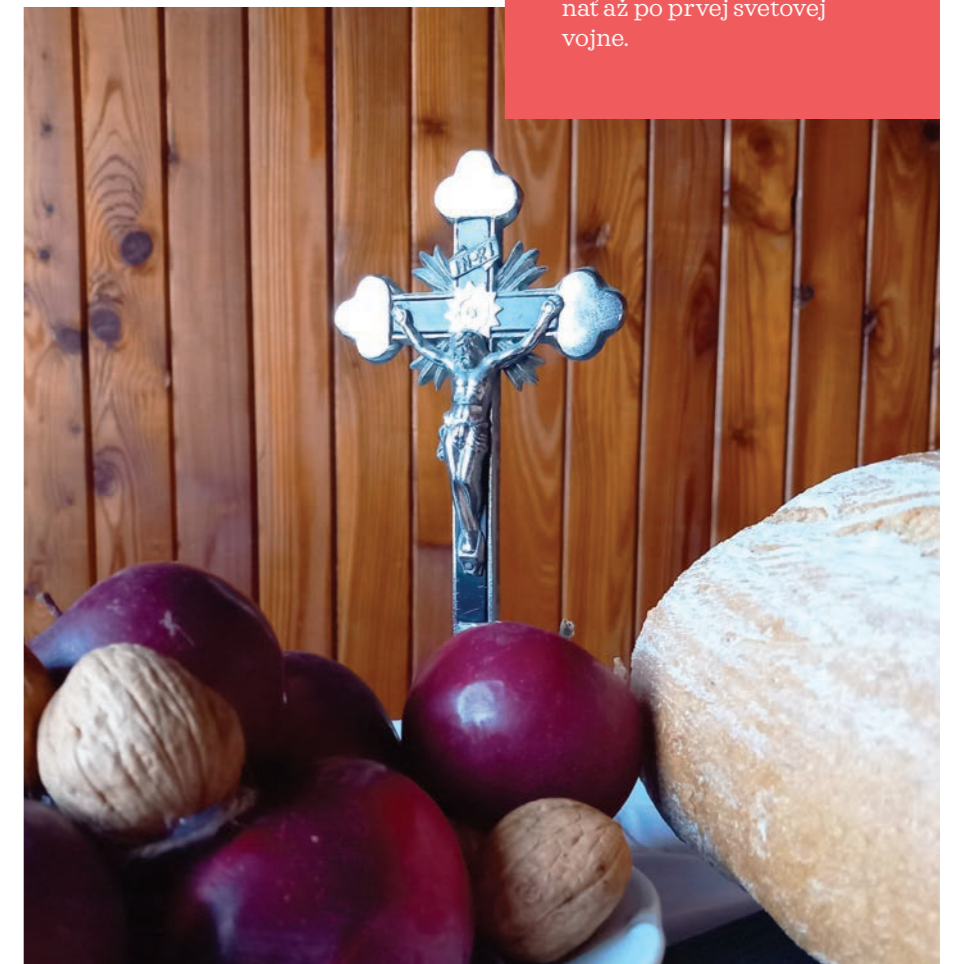
250 g polohrubej múky, 250 g práškového cukru, 250 g vlašských orechov, 250 g masla alebo aj domácej masti, 1 vanilínový cukor, 1 prášok do pečiva, 2 celé vajčká, môžeme pridať citrónovú kôru aj štavu, malinový alebo ríbezľový džem.

Postup:

Múku, cukor, pomleté orechy, maslo, vanilínový cukor, prášok do pečiva, kôru, štavu z citróna a vajčká vymie-

sime. Cesto necháme trochu postáť a začneme formovať guľky, ktoré obalíme v múke a zľahka vtlačíme do jemne vytretých formičiek. Pečieme pri 150°C 20 - 25 minút. Po upečení vyklopíme na dosku a za tepla posypeme práškovým cukrom. Po vychladnutí nalejeme do jamiek horúci džem a môžeme podávať.

Aj keď sa v dome striedali lákavé vône, katolíci sa prísne postili a mäso jedli až po návrate z polnočnej omše. Evanjelici jedli mäso už na Štedrú večeru. Dobrotu v podobe jednoduchého zemiakového šalátu si východniari mohli vychutnať až po prvej svetovej vojne.



Sviatky s kultúrou

Príďte si vychutnať sviatočnú atmosféru do župných kultúrnych organizácií. Ukážeme vám, ako trávili Vianoce niekdajší šľachtici v Trebišove, no pozývame vás aj do hľadiska divadla. Je sa na čo pozeráť.

1. 12. 2022 - 15. 1. 2023 Zažite Vianoce u šľachticov

„Večer sa všade rozsvietili sviečky, ktoré priniesli príjemnú, slávnostnú atmosféru pre celú šľachtickú rodinu...“ - takto

popísala Vianoce v kaštieli Andrásyovcov vychovávateľka Mary Elizabeth Stevens. Tento pocit môžete v Múzeu a Kultúrnom centre južného Zemplína zažiť aj vy. Nebude chýbať uvedenie výstavy vianočných ozdôb i jarmok v priestore jazdiarne.

22. 12. 2022 o 19:00 Koncertné divadlo

Divadelné predstavenie v sprievode tradičnej ľudovej hudby pripravilo Centrum kultúry Košického kraja spolu s Divadlom Thália Színház. Na javisku sa predstaví speváčka Éva Korpás spolu s hudobníkmi, tanečníkmi a bábkoherca-

mi. Poukážu na zmeny v medziľudských vzťahoch v priebehu času.

16. 12. 2022 o 17:00 Vianočný strojček & koncert Romathan

Unikátne spojenie pop-up dizajn marketu a orchestrálneho programu prináša Divadlo Romathan v Košiciach v spolupráci s o.z. Stroj v spoločných priestoroch na Továrenskej ulici v Košiciach. Ak máte chuť na niečo netradičné, pozývame vás.

Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií Košického samosprávneho kraja.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tajnicka@vucke.sk do **31. 12. 2022**. Vyhrať môžete meteostanicu, deku a perá. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Stanislav Sokolský, Mária Szabóová.**

V Egypte sa nachádza nálezisko Abú Simbel, známe dvoma chrámami. Ich úlohou bolo obnoviť vieru v egyptské božstvo. V 20. storočí (tajnička). Dôvodom bola výstavba Asuánskej priehrady, ktorá by ich mohla zaplaviť. Aj vďaka tomuto kroku je lokalita na zozname pamiatok UNESCO.

Autor: Juraj Mitošinka	Kazimír (dom.)	porážka v džude na plný bod	týkajúca sa brokov	dvojhĺaska	vzorec hydridu cézia	Pomôcky: acetyl, Uri, CsH, ibo, jask, El, Lo	úpenlivý, naliehavý (zried.)	Jakub (dom.)	skratka štátu Utah	citoslovce prekvapenia	acetyl, Uri	1. časť tajničky	iskrenie (expr.)
nežiaduci radca pri kartovej hre						kovaním zhotov švajčiarsky kantón					rímske číslo 1001		
5. časť tajničky											vz. sulfidu uránateho mesto v Čechách		
zoologická záhrada (hovor.)				listnatý strom určený na oranie					tunel (zastar.) zaves				
Ondrej (dom.)					Izidor (dom.) útlak (zastar.)					šero (bás.) automobil			
Pomôcky: lek, Keb, eurit, SCV, balza, kyat	násilné potlačanie ľudských slobôd	kypria pluhom	3. časť tajničky			premenná hviezda pripravil kutím					čínske žen. meno cit. trhania papiera		
uchvacujúci, nádherný (kniž.)								iný názov pre felsit nahľadko učesaná					
staroveká krajina na Balkáne							Justína (dom.) bratranec Dávida					radikál kyseliny octovej	malý kvietok (expr.)
solmi-začná slabika (pre 6. tón)			prehíral vlasy ľahké drevo						protiklad zariadenie na kódovanie dát				
skratka ambulan-cie					kubický meter zoskupenie kariet					MPZ Vatikánu prirodzený logaritmus			
menová jednotka v Barne					oblizol staroegyptský boh zeme						ozn. liet. Írska africký jazyk		
Pomôcky: Abisaj, Trácia, ipon	EČV Rožňavy	albánske platidlo okrem iného				zasadnite predložka s 2. pádom							
4. časť tajničky										2. časť tajničky			
pretekár vo viacboji										Olympia (dom.)			